

stilstaan bij dit hoofdstuk dat erg provoceert. We laten het aan de lezer over om te beoordelen of alle standpunten eerlijk zijn samengevat en of dit hoofdstuk op zijn plaats is in dit boek dat we van harte aanbevelen.

Paul DE HERT

Actes du colloque du cinquantième anniversaire de l'école liègeoise de Criminologie Jean Constant, *Criminologie et Société, Le Criminologue dans la Cité hier, aujourd'hui, demain*, Université de Liège, 25-26 oktober 1996, Bruylant, Brussel, 1998, 162 p.

Op 28 oktober 1946 ging de universiteit van Luik van start met een opleiding in de criminologische wetenschappen. Het vijftigjarig bestaan van de School voor Criminologie Jean Constant, gaf aanleiding tot een colloquium waarin de criminologie in een nieuw tijds- en ruimt perspectief wordt herdacht. Jong en oud, van ver of dichtbij schaarden zich rond de tafel om te denken over de plaats van de criminoloog binnen de stad. De stad werd begrepen als een complexe entiteit waar heden, verleden en toekomst elkaar ontmoeten in een gewijzigde identiteit. De teksten werden samengebracht in deze congresbundel.

Phillipe ROBERT ziet een taak weggelegd voor de criminoloog om aan de hand van de studie van criminaliteit de (gekwetste) sociale banden te kunnen begrijpen. Zijn historische reflectie op criminaliteit, ordehandhaving en justitie vanaf het einde van het Ancien Régime tot nu brengt hem dicht bij het begrip van de etatisering en de institutionalisering van het sociale leven en de breuk met de kleine zelfregulerende geografische entiteiten. In deze cocon werd de orde gehandhaafd door informele sociale controle van de leden van deze gemeenschap. Het rechtssysteem bestond uit een bemiddeling tussen partijen over schade en vergoeding voor de krenking van de lokale regels. Lijfstraffen troffen enkel de vreemdelingen die de gesloten sociale cohesie door onaanpast gedrag kwamen verstoren. De institutionalisering van het recht en de uniformisering van een supralokale politie-eenheid staan symbool voor het verlies aan macht van de lokale gemeenschappen en een groeiend monopolisering van de staatscontrole. Waar tot de jaren zeventig de publieke ruimte volledig onder controle viel van het staatsapparaat, brokkelt dit in de laatste decennia af. De private ruimte slorpt steeds meer van de publieke ruimte op, ordehandhaving en beveiliging in deze (semi-)private gelegenheden worden georganiseerd door de eigenaars naar de regels van het huis. Repressie wordt bovengehaald voor die groepen die het gevoel geven de private ruimte te bedreigen, voor vreemdelingen die de schijn van onze eigen nationale identiteit dreigen te ontsluiten. Het is de taak van de criminoloog om criminaliteit en zijn (formeel en informeel) tentakels op de voet te volgen om de socio-economische en culturele ontwikkelingen te kunnen duiden.

Ezzat FATTAH ziet nieuwe taken weggelegd voor de criminoloog in een gewijzigd sociaal klimaat. Met een verwijzing naar Szabo maakt hij duidelijk dat de taak van de criminoloog begrensd wordt door het lokale politieke systeem en het beleid dat daaruit voortvloeit. Naast een opsomming van de klassieke en meer kritische denkrichtingen

die in mindere of meerdere mate gehoor vonden in het klimaat waarin ze opgroeiden, gaat hij dieper in op twee nieuwkomers, de kritische victimologie en de peace-making criminology. Deze denkrichtingen hebben de weg geopend voor bemiddeling en verzoening bij sociale conflicten. De auteur meent dat ze hun weg hebben gevonden in twee nieuwe tendensen: de tolerantie tegenover deviant gedrag door het wegvallen van culturele en religieuze grenzen en de civilisatie van het strafrecht door een trend naar burgerrechtelijke conflictoplossing.

André NORMANDEAU en Maurice CUSSON maken de balans op van de Franstalige, criminologische opleiding in Amerika na 36 jaar criminologie in de Sociale Wetenschappen van Montréal. Opvallend is hoe de twee stichters, Denis Szabo als socioloog en Marcel Fréchette als psycholoog, hun stempel drukten op het programma van de criminologische opleiding. Hoewel de criminologie in Montréal een zekere waardigheid heeft verworven en de meeste criminologen werk vinden in hun studiedomein, waarschuwen de auteurs ervoor om zich te nestelen in de bestaande situatie. De criminoloog blijft ondergewaardeerd in het werkveld. Als onderzoeker moet je met lede ogen toezien hoe het onderzoeksbudget van de overheid zienderogen slinkt. De auteurs leggen de criminoloog dan ook de taak op zijn/haar specialisatie verder uit te bouwen naar een geïntegreerde en doelgerichte kennis door systematische, objectieve analyse.

Hoewel de criminologie doorheen het ontwikkelingsproces een sterke band heeft gecreëerd met de stad, meent Robert CARIO dat de uitbouw van een criminologisch netwerk in de stedelijke structuren nog erg beperkt is. Zijn suggestie om daaraan iets te doen, klinkt eenvoudig: 'combiner l'actuel au probable pour atteindre le possible'. Met deze wijsheid in pacht moet de criminoloog een referentiekader schetsen met betrekking tot preventie en de benadering van onaangepast gedrag, deviantie en criminaliteit. De focus op het overschrijden van sociale normen mag niet gereduceerd worden tot een momentopname. Afwijkend gedrag zit gekapseld in een context van beleving en beleefd worden. Om het samenspel van deze elementen te kunnen vatten, moet de criminoloog als een professioneel ondergedompeld zijn in de stedelijke omgeving. Hij/zij beweegt zich met soepelheid doorheen de problemen die hij op zijn weg aantreft, nu eens als generalist dan weer als specialist maar steeds aangepast aan de kleurschakeringen van de stad. Dat de criminoloog het lijden van de zwakkere behartigt en de wreedheid van sociale structuren aanvecht, wordt niet steeds en door iedereen in dank afgenomen. Vandaar dat het belangrijk is de interne strijdbijl te begraven en binnen een breed spectrum een disciplinaire eenheid te vormen tegen de stroom in.

Uit het verslag van de werkgroepen kwamen enkele opmerkelijke bevindingen naar voor. De 'nieuwe' criminoloog heeft een eigen, autonome identiteit verworven. Los van enig onwrikbaar postulaat, stelt hij/zij de vraag naar de samenleving toe hoe hij/zij kan bijdragen tot het lenigen van leed en het wegnemen van de bron van onrecht. Hij/zij keert zich af van het traditionele werkveld van politie, justitie en jeugdbescherming om actief deel uit te maken van het gebeuren in de stad. Een polyvalente, interdisciplinaire opleiding is noodzakelijk om kortzichtig nutsdenken te vermijden. De criminologie en vooral dan de opleiding is te weinig voorbereid op broeiende veranderingen in het klimaat, vooral omdat er een breuk bestaat tussen het academische discours en de sociale realiteit, tussen theorievorming en politiek beleid, tussen studieobject en problematische realiteitssituaties. Criminologisch wetenschappelijk onderzoek

ziet zich genoodzaakt de feiten achterna te hinken, vooral door de financiële afhankelijkheid van de overheid. Door de band wordt de opdracht tot het onderzoek zo geformuleerd dat de verwachte resultaten op voorhand vaststaan. Wanneer een onderzoeker er toch in slaagt zich los te maken van overheidsverwachtingen, kan het jaren duren vooraleer de resultaten doordringen tot het beleid.

Deze bundel van reflecties op de criminologie en haar plaats in de stad, roept de criminoloog op de wetenschappelijke discipline te evalueren in een context van wankelende zekerheden en verdoken onrecht, van voortdurende herdefiniëring van criminaliteit en nieuwe wegen voor conflictoplossing. De criminoloog heeft zich losgemaakt van de instellingen om zich onder te dompelen in de stedelijke complexiteit. Dit vraagt een herbronning van het theoretisch kader, een aanpassing van de opleiding en een heroriëntering van het empirisch onderzoek. Hoewel de auteurs slechts de kans kregen om fragmenten van de discipline aan te raken, vormt deze bundel vooral een aansporing voor alle criminologen om de gekiemde vanzelfsprekendheden van deze jonge discipline opnieuw in vraag te stellen.

G. VANDE WALLE

F. RINGELHEIM, *Edmond Picard. Jurisconsulte de Race*, Brussel, Larcier, 1999, 121 p.

Over de advocaat, rechtsgeleerde, oprichter van het 'Journal des Tribunaux', kunstliefhebber, romancier, duellerend heethoofd, senator en socialistisch politicus Edmond Picard (1836-1924) heeft Lieven DUPONT recent nog een positief getoonzette bijdrage geschreven in het verzamelboek *Gestalten uit het verleden* (C. FIJNAUT (ed.), Kluwer Rechtswetenschappen, 1993, 97-107). De toedichting van kwaliteiten wordt even onderbroken met een kanttekening bij het antisemitisme van Picard.

Hoe verschillend is de recente portretfoto geschoten door Foulek RINGELHEIM. We zien een arrogant en ambitieus man die ondanks of precies dankzij een aantal middelmatige kwaliteiten een centrale plaats wist te veroveren in het Brussels juridisch en cultureel milieu van de eeuwwisseling. Het antisemitisme van Picard is in deze lezing van een leven geenszins een kleine eigenaardigheid, maar een essentieel element in zijn denken en exemplarisch voor de ontwikkeling van het Europese antisemitisme in die periode. RINGELHEIM laat er geen twijfel over bestaan dat Picards anti-joodse houding niet alleen tot uiting komt in Picards romans en politieke geschriften, doch ook diens visie op het recht domineerde. In een periode die door een latent antisemitisme werd gekenmerkt en vooral ter gelegenheid van de zaak Dreyfus in Frankrijk tot uitbarsting kwam, was Picard de mening toegedaan dat het ras de krachtigste, de meest beslissende factor van de vooruitgang van het recht was. Aan deze en andere theorieën gaf hij in zijn juridisch werk een ten onrechte wetenschappelijke grondslag. De aangehaalde tekstfragmenten ('Le Droit est un instinct ethnique') doen de lezer oogknipperen en verlangen naar een rechtstreekse raadpleging van Picards juridische geschriften.

Het boek van RINGELHEIM is uitgegeven in Larciers nieuwe reeks 'Petites fugues'. Door een niet-technische taal en een aantrekkelijke presentatie wil deze reeks een